

DOCUMENT MARC DE DISTRIBUCIÓ FUNCIONAL DE LLENGÜES A LA UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

**(aprovat per la Comissió de Política Lingüística el 22 de maig de 2019
i pel Claustre Universitari el 2 de juny de 2021)**

1. Introducció

Aquest document pretén acomplir l'actuació 1.1.1 del Pla de política lingüística de la URV per al 2018-2022: "Incorporar el principi de distribució funcional de llengües a la política lingüística de la URV."

L'objectiu és, doncs, recollir unes directrius generals de distribució funcional de llengües que inspirin les actuacions de política lingüística dels diferents òrgans de la URV, principalment els de govern.

El document conté una breu descripció dels usos lingüístics actuals a la URV, una contextualització sociolingüística, una explicació del concepte de distribució funcional de llengües i, finalment, una proposta general d'aplicació.

2. Usos lingüístics actuals a la URV

Actualment, a la URV el multilingüisme institucional es tradueix, majoritàriament, en la utilització de tres idiomes: el català, el castellà i l'anglès. Tots tres són presents en diferents àmbits d'ús, per bé que de manera desigual. Així, el català té més presència en els usos administratius i docents de grau, mentre que el castellà i l'anglès predominen a la docència de màster i a la recerca. Els indicadors següents reflecteixen aquest dibuix general.

Àmbits d'ús	Català	Castellà	Anglès
Docència de grau (enquesta 2015)¹	65%	30%	5%
Docència de màster (2020-21)²	19%	47%	33%
Tesis (2019-20)	11,4%	26,6%	59,5%
Publicacions en revistes (2018)	2,8%	14,6%	79,5%
Publicacions en llibres (2018)	23,3%	46,2%	22,8%
Publicacions en congressos (2018)	11,3%	36,6%	49,1%

3. Context sociolingüístic

Aquestes dades s'incardinen en un context de precarietat de la llengua catalana en el seu ecosistema històric. Segons les dades de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població 2013, la caracterització demolingüística de la població catalana defineix dos grans grups lingüístics de llengua inicial: el castellanoparlant, majoritari, que acull més de la meitat de la població, i el catalanoparlant, amb gairebé un terç de la població. La resta correspon a residents que o bé han incorporat totes dues llengües a la llar o bé formen part dels gairebé tres-cents grups lingüístics que han arribat a Catalunya a partir de l'any 1995 com a conseqüència de les migracions internacionals.

¹ La mateixa enquesta feta el 2008 va obtenir aquests resultats: català 69,8%, castellà 24,9% i anglès 5,3% (enquesta feta a dos estudiants de tots els grups classe).

² Dades aproximades aportades pels responsables de titulacions.

En relació amb aquest mosaic de llengües incorporades recentment, convé assenyalar que l'arribada de persones procedents de l'Amèrica llatina, un de cada cinc immigrants internacionals, ha incrementat substancialment el diferencial demolingüístic entre el català i el castellà que van ocasionar les migracions procedents de la resta de l'Estat del tercer quart del segle passat.

L'encongiment percentual del grup catalanoparlant es correlaciona diàfanament amb dues alteracions demolingüístiques (1950-1975 i 1995-2010) que han canviat l'estructura poblacional de Catalunya. I malgrat això, la llengua catalana ha mostrat una certa capacitat d'atracció. Així, l'avaluació de les dades corresponents a la llengua d'identificació ens fa adonar que l'anterior diferencial de llengua inicial (català i castellà), 24 punts, es redueix a 11 punts, també a favor de la llengua castellana.

Pel que fa a les dades competencials, el català encara té un important marge de millora. Si bé l'habilitat d'entendre la llengua tendeix a la universalització, la resta de competències presenten dèficits substancials. L'habilitat escriptora és la que mostra més feblesa, ja que prop de la meitat de la població declara no saber escriure en català. L'habilitat lectora, en canvi, més fàcil d'adquirir, ha experimentat un increment molt important, que no ha d'amagar que una de cada cinc persones encara declara que no sap llegir en català. Una incompetència que es reproduïx en una habilitat activa tan important com la de saber-lo parlar. Sens dubte, aquesta darrera incompetència té molt a veure amb els resultats de llengua habitual de la llengua catalana, uns resultats que mostren un diferencial de 14 punts a favor del castellà.

Les circumstàncies sociopolítiques que han acompanyat la llengua catalana a partir de la segona meitat del segle passat són determinants a l'hora d'explicar la dinàmica sociolingüística esbossada. Així, convé destacar que l'arribada de les migracions del segle passat va coincidir amb un període –la dictadura franquista– en què la proscripció del català anava de bracet de la imposició del castellà, la llengua de la majoria dels nouvinguts. Sense presència en el món institucional (administració, ensenyament i mitjans de comunicació), és raonable pensar que la integració lingüística dels nouvinguts havia de ser força deficitària. Contràriament, les migracions internacionals, arribades en els moments d'eufòria econòmica previs a la crisi que es desencadena pels volts de l'any 2008, ja s'instal·laran en un context sociopolític sensiblement diferent. La instauració de la democràcia, un cop mort el dictador, donarà pas a un període en què la llengua catalana anirà guanyant terreny en la vida pública. Així, de la mà d'una nova estructura de poder que atorgarà a la Generalitat de Catalunya la gestió de tot un seguit d'àmbits competencials, s'activarà un procés de rehabilitació de la llengua. Les noves migracions arriben, doncs, en un moment en què la llengua catalana ja mostra una millora substancial de la matriu valorativa (estatus i prestigi) i unes condicions d'aprenentatge més favorables.

Arribats en aquest punt, és important assenyalar que la incorporació del català a l'escola esdevindrà una fita cabdal en la posada en marxa del procés de normalització lingüística. La incorporació de la llengua catalana es va fer d'una manera progressiva i a meitat dècada dels anys noranta del

segle passat ja va ocupar la centralitat de la mà del model anomenat de conjunció lingüística. El paper del sistema educatiu en la bilingüització de la població que ha tingut l'oportunitat d'escolaritzar-se ha estat, doncs, determinant.

3. Concepte de distribució funcional de llengües

El contacte de llengües ha estat un tema força recurrent en el món de la reflexió sociolingüística. La tradició sociolingüística catalana s'hi ha referit insistentment des de la mateixa emergència de la disciplina, pels volts dels anys setanta del segle xx. L'associació del contacte de llengües a la dinàmica conflictiva dels usos ha estat una de les grans qüestions de l'etapa fundacional. El conflicte lingüístic ha estat, doncs, ben present en un bon grapat de treballs de caire més especulatiu que científic. D'aquesta manera, l'estudi del bilingüisme a casa nostra s'ha fet des d'una mirada negativa cap a una realitat sociolingüística que portava el català cap a la substitució lingüística.

Val a dir que a partir dels anys vuitanta del segle passat, amb l'adveniment de la democràcia i la restauració consegüent de la Generalitat de Catalunya, s'iniciarà una etapa més consensualista que, en l'àmbit acadèmic, ressituarà la percepció nociva del bilingüisme en paràmetres més assumibles en el marc de la sociolingüística general. L'evolució del concepte, de la mà d'una globalització que ha fet del multilingüisme un element fonamental, ha propiciat reflexions destacades que ens haurien d'ajudar a gestionar adequadament una nova realitat que ha vingut per no marxar. És a propòsit del que s'acaba de dir que pren sentit la formulació del concepte de *distribució funcional de les llengües* de Joshua Fishman, el pare de la sociologia del llenguatge. La reinterpretació d'aquest concepte i l'adaptació a la realitat sociolingüística de Catalunya han estat abordades per Albert Bastardas. El resultat ha estat la teoria sobre la sostenibilitat lingüística.

En aquesta línia, la URV ha recollit el concepte de *distribució funcional de llengües* com un dels eixos principals dels plans de política lingüística de què fins ara s'ha dotat.

La planificació lingüística universitària ha de saber conjugar el repte del poliglotisme (coneixement personal de diverses llengües) i el multilingüisme (ús social i institucional de diverses llengües), exigint per la internacionalització, amb el repte del predomini de la llengua catalana, que assumeix per responsabilitat social i observança del marc legal. La contemporització de tots dos reptes és possible mitjançant la distribució funcional de les llengües en els diferents àmbits d'ús: fent predominar el català a la docència de grau (un àmbit on encara queda camí per recórrer) i fomentant el multilingüisme (bàsicament català, castellà i anglès) a la docència de postgrau i la recerca. Aquesta distribució també ha d'afectar els usos institucionals i administratius: la llengua pròpia dins l'àmbit lingüístic català i el multilingüisme fora d'aquest àmbit.

La distribució funcional de llengües, doncs, és una estratègia de política lingüística per fer operatives dues voluntats: l'ús normal de la llengua catalana i el foment del multilingüisme. Els principals motius per aplicar aquesta estratègia és que les apel·lacions genèriques a la normalització del català i al multilingüisme, sense concrecions, no permeten avançar cap als

objectius marcats i, a més, van en detriment de la llengua sociolingüísticament més feble, que actualment és la catalana.

Per això la Universitat aposta per superar aquesta indefinició: d'una banda, blindant per al català uns àmbits que en garanteixin la prevalença global, amb usos preeminents perquè actuï com a llengua de referència; d'una altra banda, assegurant el poliglòtisme dels universitaris i reservant àmbits d'ús suficient per a l'anglès per fer real el multilingüisme i assolir els objectius institucionals d'internacionalització.

4. Proposta de distribució funcional de llengües a la URV

Aquest document proposa la distribució funcional de llengües següent:

Usos institucionals i administratius

En aquest àmbit,³ la recomanació general és que s'hi usi el català i s'opti per altres llengües quan les comunicacions tinguin com a destinataris persones o públics de fora de l'espai catalanòfon (en castellà per a espais hispanòfons i en anglès per als altres espais).

Usos docents al grau

En aquest àmbit, la recomanació general és que s'hi usi el català i s'opti per altres llengües per raó de les característiques de l'ensenyament (és el cas de les titulacions filològiques) i de programes específics d'internacionalització o d'impuls d'anglès a la docència.

Usos docents al màster

En aquest àmbit, la recomanació general és que s'hi usi l'anglès i el castellà, i s'opti pel català en les titulacions de caràcter professionalitzador amb públic majoritàriament d'espai catalanòfon.

Usos a la recerca

En aquest àmbit, la recomanació general és que s'hi usi l'anglès, i s'opti pel català quan el públic a qui va adreçat sigui majoritàriament catalanòfon (especialment, la transmissió dels resultats de la recerca a la societat catalana) i pel castellà quan aquest públic sigui majoritàriament hispanòfon no català.

---

³ Exemples d'aquests usos serien, en l'àmbit oral, l'atenció al públic i les produccions orals en els actes institucionals o les sessions d'òrgans representatius, i en l'àmbit escrit, les comunicacions, la documentació administrativa i normativa, les publicacions, la retolació, els webs i les xarxes socials.